ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

Στις 13 Απριλίου πέθανε ο Ουρουγουανός συγγραφέας Εδουάρδο Γκαλεάνο (1940-2015). Σίγησε έτσι μια από τις πιο μαχητικές φωνές της Λατινικής Αμερικής. Η ακόλουθη συνέντευξη του Γκαλεάνο δημοσιεύτηκε τον Αύγουστο του 2005 στο ιταλικό περιοδικό Una città.

• Συχνά στα γραφτά σας τονίζετε τη σημασία της «σκοπιάς» από την οποία βλέπουμε τα πράγματα…

Ναι, η σκοπιά που υιοθετούμε είναι πάντα θεμελιώδης. Σε κάποιο σημείο του χρόνου ο κόσμος ήταν γκρίζος. Χάρη στους Ινδιάνους Ishir, οι οποίοι έκλεψαν το χρώμα από τους θεούς, τώρα ο κόσμος λάμπει και τα χρώματα του κόσμου χρωματίζουν ζωηρά τα μάτια που τα βλέπουν. Πριν από κάμποσο καιρό, ο Τίσιο Εσκομπάρ, ένας Παραγουανός φίλος μου, συνόδευε ένα ευρωπαϊκό τηλεοπτικό συνεργείο που ήθελε να κινηματογραφήσει σκηνές της καθημερινής ζωής αυτών των ιθαγενών. Ενα κορίτσι της φυλής ακολουθούσε τον σκηνοθέτη του συνεργείου σαν σιωπηλή σκιά κολλημένη στο σώμα του και τον κοιτούσε στο πρόσωπο από πολύ κοντά, σαν να ήθελε να μπει στα παράξενα γαλανά του μάτια. Ο σκηνοθέτης επωφελήθηκε από τη μεσολάβηση του Εσκομπάρ, που γνώριζε το κορίτσι και καταλάβαινε τη γλώσσα του, κι αυτή του είπε: «Θέλω να μάθω με ποιο χρώμα βλέπει αυτός τα πράγματα». Στον σκηνοθέτη, που της χαμογέλασε λέγοντας: «Με το ίδιο χρώμα που τα βλέπεις κι εσύ», απάντησε: «Και πού ξέρεις εσύ με ποιο χρώμα βλέπω εγώ τα πράγματα;».

• Ολα αυτά μας θέτουν μπροστά στο θέμα της διαφορετικότητας…

Η διαφορετικότητα περνάει μέσα από τη διαφορά των πιθανών σκοπιών. Από τη σκοπιά του Νότου το καλοκαίρι του Βορρά είναι χειμώνας. Και από τη σκοπιά ενός σκουληκιού ένα πιάτο μακαρόνια είναι κραιπάλη. Εκεί όπου οι Ινδοί βλέπουν μιαν ιερή αγελάδα, άλλοι βλέπουν ένα μεγάλο χάμπουργκερ. Από τη σκοπιά του Ιπποκράτη, του Γαληνού, του Μαϊμωνίδη και του Παράκελσου υπήρχε μια ασθένεια που ονομαζόταν δυσπεψία, αλλά δεν υπήρχε ασθένεια που να ονομάζεται πείνα. Από τη σκοπιά του μπούφου, της νυχτερίδας, του Τσιγγάνου και του κλέφτη το σούρουπο είναι η ώρα του γεύματος. Η βροχή είναι κατάρα για τον τουρίστα και ευλογία για τον αγρότη. Από τη σκοπιά των Ινδιάνων των νησιών της Καραϊβικής ο Χριστόφορος Κολόμβος, με το στολισμένο με φτερά καπέλο του και με την κόκκινη βελούδινη μπέρτα του, ήταν ένας παπαγάλος πρωτόγνωρων διαστάσεων.

• Τι σκέφτεστε για τον τρόπο με τον οποίο η Δύση αντιμετωπίζει σήμερα τη μετανάστευση;

Και εδώ το ζήτημα είναι από ποια σκοπιά βλέπει κανείς τα πράγματα. Απαντώ προσφεύγοντας σε μια υπόθεση ιστορικής φαντασίας, στην Ιστορία όπως θα μπορούσε να έχει συμβεί. Ο Χριστόφορος Κολόμβος δεν μπόρεσε να ανακαλύψει την Αμερική, επειδή δεν είχε βίζα ούτε καν διαβατήριο. Στον Πέδρο Αλβαρες Καμπράλ απαγορεύτηκε να αποβιβαστεί στη Βραζιλία, επειδή θα μπορούσε να φέρει την ευλογιά, την ιλαρά, τη γρίπη και άλλες επιδημίες που ήταν άγνωστες στη χώρα. Ο Ερνάν Κορτές και ο Φρανθίσκο Πιθάρο έμειναν με την ανεκπλήρωτη επιθυμία να κατακτήσουν το Μεξικό και το Περού, επειδή δεν είχαν άδεια εργασίας. Ο Πέδρο ντε Βαλδίβια δεν μπόρεσε να μπει στη Χιλή, επειδή δεν είχε λευκό ποινικό μητρώο. Εγώ νομίζω πάντα ότι για να κατανοήσουμε μια κατάσταση χρειάζεται να κάνουμε αυτή την άσκηση της σκοπιάς από την οποία τη βλέπουμε. Ετσι με το θέμα της μετανάστευσης θα χρειαζόταν να αναρωτηθούμε τι θα συνέβαινε αν η Λατινική Αμερική είχε δράσει με τον ίδιο τρόπο με τον οποίο έδρασαν οι αναπτυγμένες χώρες απέναντι στους μετανάστες. Είναι μια τραγωδία του καιρού μας αυτή η πελώρια μεταναστευτική μάζα που περιπλανιέται στον κόσμο αναζητώντας κατοικία.

Πολλοί είναι διωγμένοι από τους πολέμους, πολλοί από τις καταστροφές που τις αποκαλούν «φυσικές», αλλά που δεν έχουν τίποτα το φυσικό, και πολλοί είναι διωγμένοι από την εξαθλίωση, από τη φτώχεια. Οταν ήμουν νέος υπήρχε μια οικουμενική αλήθεια: η φτώχεια είναι τέκνο της αδικίας. Αν υπήρχε η φτώχεια αυτό συνέβαινε επειδή υπήρχε η αδικία. Σήμερα τα πράγματα έχουν αλλάξει. Ο κόσμος δεν σκέφτεται με τον ίδιο τρόπο και για μεγάλο μέρος της ανθρωπότητας, ή τουλάχιστον για το μεγαλύτερο μέρος της κυρίαρχης, κυβερνώσας μειοψηφίας, η φτώχεια δεν είναι πλέον τέκνο της αδικίας επειδή η αδικία δεν υπάρχει. Η φτώχεια είναι η πρέπουσα τιμωρία για την αναποτελεσματικότητα. Γι’ αυτό δεν είναι άδικη. Αυτός ο τύπος συλλογισμού, αυτή η νοοτροπία ήταν αδιανόητα στον κόσμο των δεκαετιών 1960 και 1970. Τα πράγματα άλλαξαν πολύ και η μετανάστευση πληρώνει τις συνέπειες αυτής της αλλαγής. Αυτό είναι ένα μεγάλο θέμα και πιθανόν ένα σημείο των καιρών, ένα μεγάλο σημείο των καιρών: αυτή η τραγωδία των συνόρων που ανοίγουν μαγικά στο πέρασμα του χρήματος, στο πέρασμα των εμπορευμάτων, αλλά που κλείνουν στο πέρασμα των ανθρώπινων υπάρξεων, στο πέρασμα του κόσμου. Το δικό μου «κατηγορώ» είναι ένα κατηγορώ εναντίον κάθε συστήματος που προτιμάει τα αντικείμενα, τα πράγματα, από τα πρόσωπα.

• Τι είναι για σας η φτώχεια;

Οι φτωχοί, οι αληθινοί φτωχοί, είναι εκείνοι που δεν έχουν χρόνο για να χάνουν χρόνο. Οι φτωχοί, οι αληθινοί φτωχοί, είναι εκείνοι που δεν έχουν σιωπή, δεν μπορούν να την αγοράσουν. Είναι εκείνοι που έχουν πόδια τα οποία έχουν ξεχάσει να βαδίζουν, όπως τα φτερά της κότας έχουν ξεχάσει να πετούν. Είναι εκείνοι που τρώνε σκουπίδια και τα πληρώνουν σαν να ήταν τροφή. Είναι εκείνοι που έχουν το δικαίωμα να αναπνέουν τα σκατά σαν να ήταν αέρας. Είναι εκείνοι που έχουν μόνον την ελευθερία να επιλέγουν μεταξύ του ενός τηλεοπτικού καναλιού και του άλλου. Είναι εκείνοι που ζουν δράματα πάθους με τις μηχανές. Είναι εκείνοι που είναι πάντοτε πολλοί μαζί και είναι πάντοτε μόνοι. Οι φτωχοί, οι αληθινοί φτωχοί, είναι εκείνοι που δεν γνωρίζουν ότι είναι φτωχοί. […]

• Σήμερα στις ζωές μας, στην καθημερινότητά μας, το φάσμα του φόβου είναι αρκετά παρόν…

Εγώ νομίζω ότι ο κόσμος είναι λίγο ή πολύ υποταγμένος σε μια δικτατορία του φόβου, που στις περισσότερες περιπτώσεις εκφράζεται μέσα από τους διεθνείς οικονομικούς οργανισμούς. Αυτοί είναι σε θέση να ασκούν μιαν εκβιαστική πίεση στις κυβερνήσεις οι οποίες έχουν πρόθεση να αλλάξουν την πραγματικότητα και επομένως είναι σε θέση να εφαρμόζουν εκείνη που αποκαλώ «κουλτούρα της αδυναμίας». Αυτή είναι μια κληρονομιά των παλιών καιρών της αποικιοκρατίας, μια κουλτούρα της αδυναμίας που κόστισε τόσο πολύ στη Λατινική Αμερική, τροφοδοτούμενη από μοιρολάτρες ιερείς, δεσποτικούς στρατιωτικούς, ανόητους πανεπιστημιακούς που έλεγαν και επαναλάμβαναν χιλιάδες φορές: «Δεν μπορούμε να αγγίξουμε την πραγματικότητα». Και κάθε φορά που μια κυβέρνηση, ένα λαϊκό κίνημα σηματοδοτεί τον «κίνδυνο» η πραγματικότητα να μπορεί να αγγιχτεί και να αλλάξει, παρεμβαίνει ένας αόρατος κύριος, που είναι παντοδύναμος και που αποκαλείται «αγορά». Αγορά δεν είναι πλέον το όνομα αυτού του «οικείου» τόπου, των συνοικιών όπου οι άνθρωποι συναντιούνται και αγοράζουν φρούτα και λαχανικά. Οχι, αγορά σήμερα είναι το όνομα μιας αόρατης δύναμης, ένας νέος θεός που κατευθύνει τις ενέργειές μας και που απαγορεύει σχεδόν τα πάντα. […]

πηγή: Εφημερίδα των Συντακτών, Συντάκτης:
Θανάσης Γιαλκέτσης